

ГЕОПРОСТОРОВІ ОСОБЛИВОСТІ ПОРОДНОГО СКЛАДУ ТА ВІКОВОЇ СТРУКТУРИ ДЕРЕВОСТАНІВ БУСЬКОГО ЛІСГОСПУ

Згідно діючого Лісового кодексу України [2], ліс – тип природних комплексів, у якому поєднуються переважно деревна та чагарникова рослинність з відповідними ґрунтами, трав'яною рослинністю, тваринним світом, мікроорганізмами та іншими природними компонентами, що взаємопов'язані у своєму розвитку, впливають один на одного і на навколишнє природне середовище.

Цей же документ стверджує, що ліси України є її національним багатством і за своїм призначенням та місцезонашуванням виконують переважно водоохоронні, захисні, санітарно-гігієнічні, оздоровчі, рекреаційні, естетичні, виховні, інші функції та є джерелом для задоволення потреб суспільства в лісових ресурсах.

Метою нашого дослідження є вивчити породний склад і вікову структуру деревостанів Буського лісгоспу в розрізі лісництва і побудувати відповідні картосхеми.

Територія досліджуваного лісгоспу відноситься до рівнинних лісів. За характером рельєфу – це понижена рівнина, злегка хвиляста, яка переривається піщаними терасами витягнутими з північного заходу на південний схід.

Клімат району розташування лісгоспу помірно-континентальний, характеризується невеликими коливаннями температури, відсутністю сильних морозів, значною кількістю опадів, високою вологістю повітря і відносно невеликою кількістю ясних безхмарних днів.

Із кліматичних факторів, що негативно впливають на ріст і розвиток лісових насаджень, можна відзначити: ранні осінні і пізні весняні заморозки; зливовий характер опадів; сильні вітри, які зумовлюють інтенсивні вітровали, головним чином соснових розріджених насаджень; надмірне зволоження земель у понижених місцях, що приводить до вимокання і загибелі лісових культур. В цілому, клімат сприятливий для вирощування сосни звичайної, дуба звичайного, граба звичайного, вільхи чорної, берези повислої.

Найбільш поширеними типами ґрунтів на території лісгоспу є дерново-підзолисті ґрунти піщаного, частіше супіщаного і рідше суглинистого механічного складу. В понижених місцях сформувались болотні ґрунти. По відношенню до ступеня зволоження ґрунтів, слід відмітити те, що на значній частині території ґрунти сформувались в умовах перезволоження. Ліси на досліджуваній території розміщені нерівномірно. Їхній розподіл залежить від фізико-географічних умов, насамперед рельєфу, клімату, а також господарського використання території [3].

Зона діяльності Буського лісового господарства знаходиться на межі Золочівського, Червоноградського і Львівського районів. Повністю або частково охоплює шість об'єднаних територіальних громад (ОТГ): Буську, Краснянську, Добротвірську, Новояричівську, Кам'янка-Бузьку, Глинянську. У межах Буської і Краснянської ОТГ на площі 3714 га розміщені лісові масиви лісгосподарського підприємства «Галсільліс». Буський лісгосп здійснює нагляд і контроль за веденням лісгосподарської діяльності цим підприємством. Лісове господарство в економіці досліджуваної території займає одне з провідних місць, забезпечуючи сировиною деревопереробні підприємства.

В межах досліджуваного регіону розміщені наступні лісництва: Таданівське, Грабівське, Верблянське, Полоничне, Куткірське, Ожидівське, Соколянське, Незнанівське, Боложинівське. Найбільші площі мають Таданівське – 3917 га та Варблянське – 3603 га лісництва, а найменшим є Полоничне лісництво, площею 1456 га. Як бачимо з рис. 1., лісовкриті землі розподілені нерівномірно. Найвища залісненість спостерігається на північному заході досліджуваного регіону. Фактично тут маємо один великий масив лісу, розділений між п'ятьма лісництвами. Територія на південний захід від лінії Буськ – Білий Камінь характеризується великими безлісими просторами. Це зона діяльності Кіткурського лісництва, яке складається з цілої низки невеликих відокремлених лісових масивів.

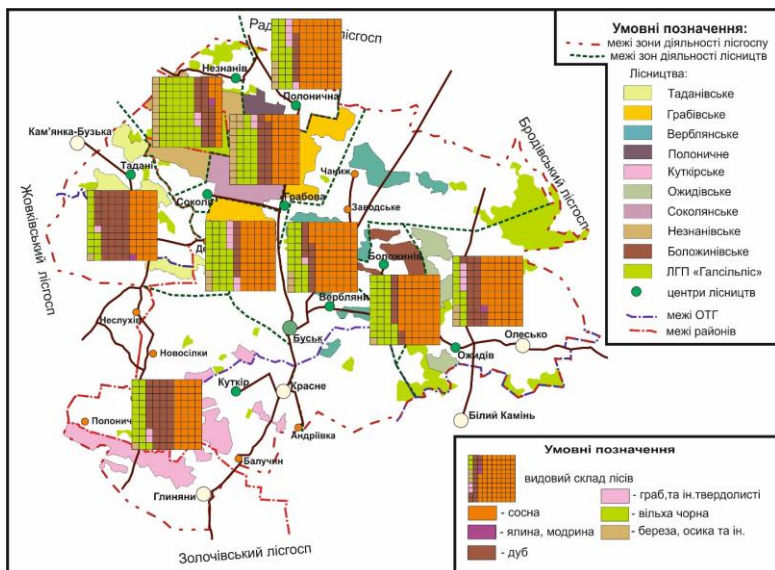

Рис. 1. Породний склад деревостанів Буського лісгоспу
 (побудовано автором за даними [3, 4])

Провідна роль у видовому складі деревостанів регіону належить насадженням сосни, на яку припадає 46,2% лісовкритих площ. Дещо більша її частка спостерігається у лісах Верблянського (62,9%) і Полоничного (61,9%)

лісництв. Ця порода на території лісгоспу здатна до самовідновлення, однак вирощується переважно у лісокультурах. Із хвойних незначне поширення (0,1% площі) має також ялина європейська та модрина. Ці породи вирощуються на незначних площах в Ожидівському і Таданівському лісництвах.

Аналіз таксаційних матеріалів [3] свідчить про поступове зниження частки хвойних порід в лісах району і збільшення листяних. Основна причина цього – природне поновлення малоцінних м'яколистяних порід (осика, береза) на місці хвойних вирубок та розширення площ вільхи чорної на перезволожених місцезростаннях.

Твердолистяні породи займають 24,5% лісовкритих площ лісгоспу (рис. 1). Вони представлені, здебільшого, лісокультурами і зосереджені у Куткірському і Таданівському лісництвах, де займають відповідно 39 і 47% площ. Провідна роль у цій групі належить дубу. Грабняки всередньому по лісгоспу вкривають 0,6% площ. Поширені вони переважно в Грабівському і Незнанівському лісництвах, де займають відповідно 1,7 та 2% лісовкритих площ. Більшість з них середньовікові та пристигаючі.

На м'яколистяні породи припадає 29,1% лісових земель території дослідження. У видовому складі цих деревостанів домінує вільха чорна. Значно менше поширені: береза повисла, осика та верба. Специфікою їх є відносно швидке дозрівання. Чорновільхові деревостани приурочні до погано дренованих перезволожених територій і дають досить якісну ділову деревину. Більшість їх мають вегетативне походження. Найбільша концентрація вільшаників спостерігається у Незнанівському лісництві, де ними зайнято 53% площі. У Грабівському і Боложинівському лісництвах на деревостани вільхи чорної припадає понад 30% лісовкритих площ. Найменші площі вона займає в Ожидівському і Таданівському лісництвах. Пов'язано це з доброю дренованістю місцевих сірих лісових ґрунтів.

У віковій структурі лісів переважають середньовікові (44,7%) та пристигаючі насадження – 24,5%, молодняки займають 19,4% і лише 11,4% площі, вкритої лісом, припадає на стиглі і перестійні насадження. Така вікова структура свідчить про інтенсивне лісокористування на території лісгоспу протягом останніх десятиріч та про активну роботу лісників над формуванням видового складу лісів.

Як видно із картосхеми (рис.2) стиглі та перестійні деревостани переважають у північно-західній частині досліджуваного регіону, на території Полоничного і Незнанівського лісництв їх частка є найбільшою (25 і 21,8%).

На заході досліджуваної території (Таданівське і Куткірське лісництва) та в Боложинівському лісництві суттєво переважають середньовікові деревостани та молодняки. Пристигаючі деревостани розподілені більш-менш рівномірно. Дещо підвищена їх частка спостерігається у Полоничному і Верблянському лісництвах.

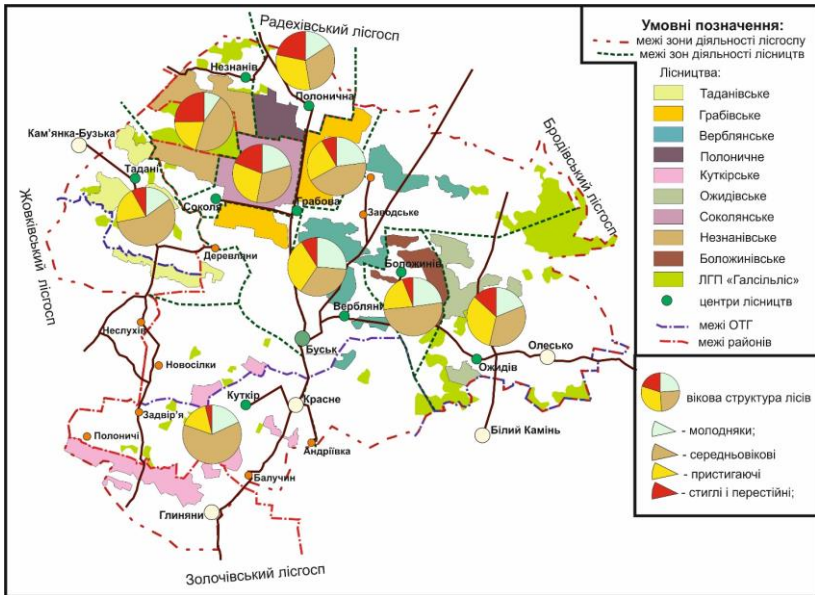

Рис. 2. Вікова структура деревостанів Буського лісгоспу
 (побудовано автором за даними [3, 4])

Характерними особливостями лісівництва в регіоні є: нерівномірна лісистість досліджуваної території; значна фрагментованість лісового фонду у південній частині території лісгоспу; розташування великих лісових масивів у північно-західній частині лісгоспу; домінування у деревостанах таких порід як сосна, дуб, вільха; незначне зростання лісистості окремих територій за рахунок створення лісокультур сосни на неугіддях та активної експансії чорновільхових лісів на перезволожених пасовищах.

Список використаних джерел

1. Гавришок Б. Б., Жайворонко Н. С. Особливості лісгосподарського землекористування на території Опілля в межах Тернопільської області. Міждисциплінарні інтеграційні процеси у системі географічної, туризмологічної та екологічної науки: матер. II-ї міжнар. наук.-практ. конф., 15 жовт. 2020 р. Тернопіль: Вектор, 2020. С. 178–184.
2. Лісовий кодекс України URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3852-12>.
3. Проект організації і розвитку лісового господарства державного підприємства «Буське лісове господарство» Львівського обласного управління лісового та мисливського господарства Державного агентства лісових ресурсів України. Львів, 2018. 265 с.
4. Фондові матеріали та матеріали первинної статистичної звітності ДП «Буське лісове господарство» за 2018 – 2020 роки.